

Asansör Sektöründe Büyüme, Rekabet Gücü ve Mühendislik...

“AILECE İYİ DEĞİLİZ”

Sefa Targıt

Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği (AYSAD)
Yönetim Kurulu Başkanı

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), rekabet gücünü, “serbest piyasa koşulları altında bir ülkenin, reel milli gelirinin artmasına paralel olarak yabancı rekabete dayanabilecek mal ve hizmet üretebilme yeteneği” olarak tanımlıyor.

Tanım içinde, “serbest piyasa, reel milli gelir, rekabete dayanacak üretim, üretim yeteneği” gibi kavramlar kullanıldığını görüyoruz. Buradan hareketle, Türkiye asansör endüstrisindeki duruma göz atmaya çalışalım.

Kuralların başında, pek çok ülkede bir yerlere yazılmasına bile gerek duyulmayan evrensel hukuk ve mühendislik kuralları geliyor. Mühendislik ve hukuk kurallarının hakim olmadığı bir iklimde, refahtan, üretimden ve emniyetten söz etme olanağı yoktur. Bunların geçerli olmadığı bir üretim modeli, sürdürülebilir değildir ve olsa olsa, size sonu hüsrarla, kazayla, acıyla gelecek, geçici bir yalan dünya sunar.

Reel milli gelir artışı, o dönem üretiminin değerini, sabit fiyat kabul edilen herhangi bir yılın fiyatları ile karşılaştırılarak bulunur. Böylece fiyat artışlarının etkisi giderilerek, üretimdeki dönemler arası gerçek değişimleri görmemizi sağlar. Gelirlerdeki artışa paralel olarak ortaya çıkan talebi hakkıyla karşılamak için, bilimsel birikiminizi, mesleki yeteneklerinizi de arttırmanız gerekecektir.

Bu çerçeveleri belirledikten sonra, biz ne yapıyoruz ve bu yolu izleyerek muhtemelen nereye gideriz, onlara bakalım.

Uzun uğraşlardan sonra, Türkiye’de hizmet veren asansörlerin belli aralıklarla tarafsız ve yetkilendirilmiş kişilerce kontrol edilmesini sağladık. Son iki yılda bu yolda hiç yabana atılmayacak bir mesafe de alındı. Uygunluk kriterleri tartışmalı olmakla birlikte, geldiğimiz noktada eksiklerimizi gösteren bir takım veriler önümüze geldi, kaçınılmaz gerçeği gösterdi: “Ailece iyi değiliz.”

Bahsettiğim aile, asansör camiasının taraflarından oluşuyor; bina sahipleri, inşaat firmaları, asansör firmaları, uygunluk değerlendirme kuruluşları, muayene kuruluşları ve yetkili kamu kurumu. Bu tablonun ortaya çıkışında tüm tarafların az veya çok sorumluluğu olduğu hususunda sanırım hemfikiriz.

Elimizdeki bazı sayısal verileri alt alta yazsak, başka söze gerek kalmayacak.

Bakanlık hesaplamasına göre piyasadaki asansör sayısı 400 binin üzerinde; yılda monte edilen yeni asansör: 20 binin üzerinde; asansör monte eden ve bakım yapan firma 2 binin üzerinde; sektörde çalışan makine mühendisi 800 kadar, bir o kadar da elektrik mühendisi var diyelim. Asansör ve Teleferikler Şube Mü-

dürlüğü’nde 3 uzman çalışır. Tüm il müdürlüklerinde toplam 600 kadar mühendis tüm ürünlerin piyasa gözetimini yapmaya çalışır. Asansörlerin üçte ikisinin ciddi eksiklikleri vardır.

Bu sayılara bakarak şu okumaları yapmak mümkündür:

- Bir firma yılda ortalama 10 asansör monte eder.
- Firma başına ortalama 1 elektrik ya da makine mühendisi bile düşmez.
- Firma başına ortalama 200 asansör bakımı düşer.
- Asansör Şubesi’nde görevli her mühendise en az 6 bin 666 yeni asansörün ve 133 bin mevcut asansörün derdiyle uğraşmak düşer.

Bu gerçeklerle, asansörlerin EN standartlarına uygun olmasını yani örneğin Almanya’daki gibi olmasını beklemek fazla iyimserlik olacaktır. Ne kadar iyi niyetli olursanız olun, bu sektör yapısıyla iyi mühendislik uygulamaları, Ar-Ge çalışmaları, uluslararası çalışmalara katılım gerçekleştirilemez. Dolayısıyla rekabetçi de olunamaz.

Rekabet gücünü korumak için gereken kalifiye iş gücü yetiştirmek için üniversite binası yapmak da çözüm değildir, hatta tehlikelidir.

1990’da 34 devlet üniversitesi 1 vakıf üniversitesi varken, bugün 108 devlet ve 71 vakıf üniversitesi faaliyettedir. 2014 üniversite giriş puanı listelerine göre, 102 üniversite makine mühendisi, 103 üniversite elektrik mühendisi diploması vermektedir. 1990’da bu sayılar 15 civarındaydı. Ya bir mucizeyi gerçekleştirdik, ya da kendimizi aldatıyoruz.

Temel bilimsel gerçeklere veya tecrübelerle sabit kurallara uygun olarak yapılan mühendislik çalışmaları sonucu, insanlara zarar vermeyecek ürünler ortaya çıkaran uygulamalara, iyi mühendislik uygulamaları denir. Gelinek noktada iyi mühendislik uygulamaları yapamadığımız, hem de uzun zamandır yapamadığımız ortaya çıkmıştır. Çekilen kura sonucu mühendislik diploması kazananlarla bu iş daha zor yürüyecektir.

“Ölçek sorunu var”, sözünü doğrulayan bu verileri kabul edilebilir hale getirmek için, maddi ve beşeri kaynakları daha verimli kullanacak bir sektörel yapıya dönüşmekten başka bir akılcı yol görülmemektedir. Bunun işareti olan bazı uygulamaları görmeye başladık.

Karamsarlıktan kurtaracak bir çıkış yolu, bu sektörün yetiştirdiği her kademedeki kişinin daha fazla çalışarak ve gençleri yetiştirerek açığı kapatmasıdır. Bu aşamada, meslek örgütlerine ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşüyor.

Yüksek ivmeyle büyüme, insani gelişmeyi de paralel sürdürmek şartıyla hoş bir durumdur. Asansör endüstrisi de bu çarkın içindedir, diğer sektörlerle aynı sorunlarla karşı karşıyadır. ■

